

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 25. november 2020
(OR. en)

13352/20

MAP 15
MI 522
COMPET 593
IND 222

MENETLUSE TULEMUS

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Saaja: Delegatsioonid

Eelmise dok nr: ST 12802/20
CM 4798/20
CM 4978/20

Teema: Nõukogu järeldused Avaliku sektori investeeringud riigihangete kaudu:
kestlik taastumine ja vastupanuvõimelise ELi majanduse tõhustamine
- Heakskiitmine

Delegatsioonidele edastatakse LISAS eespool nimetatud järelduste tekst, mille nõukogu kiitis kirjaliku menetluse teel heaks 25. novembril 2020.

Nõukogu järeldused**Avaliku sektori investeeringud riigihangete kaudu: kestlik taastumine ja vastupanuvõimelise ELi majanduse tõhustamine****EUROOPA LIIDU NÕUKOGU**

TULETADES MEELDE Euroopa Ülemkogu 21. juuli 2020. aasta järeldusi, milles märgitakse, et Euroopa majanduse taastekava eeldab suuremahulisi investeeringuid kestliku ja vastupidava taastumise tagamiseks, töökohtade loomiseks ja COVID-19 pandeemia tekitatud vahetu kahju likvideerimiseks, toetades samal ajal rohe- ja digiprioriteete;

TULETADES MEELDE Euroopa Ülemkogu 2. oktoobri 2020. aasta järeldusi¹, milles rõhutatakse vajadust tugeva ja süvendatud ühtse turu järele ning vajadust täiendavate instrumentide järele, et käsitleda välisriigi subsidiumide moonutavat mõju ühtsel turul;

TULETADES MEELDE, et Euroopa Liit ja selle liikmesriigid on koostanud Euroopa majanduse kriisijärgseks tugevdamiseks taastepaketi, millest rahastatakse investeeringuid COVID-19 kriisist tingitud sotsiaal-majandusliku kahju leevendamiseks;

RÕHUTADES, et ühised jõupingutused ei ole vajalikud mitte ainult selleks, et toetada kõige rohkem mõjutatud ettevõtteid, vaid ka selleks, et teha avaliku sektori investeeringuid, mis edendavad lähenemist, vastupanuvõimet ja kestlikkust, võttes arvesse kestliku arengu tegevuskava aastani 2030;

RÕHUTADES avaliku sektori investeeringute olulist rolli tulevikukindla Euroopa majanduse taastamisel ja kasvamisel, ning RÕHUTADES, et märkimisväärne osa avaliku sektori investeeringutest tehakse riigihangete kaudu (moodustades ligikaudu 14 % ELi SKPst COVID-19-eelsel perioodil);

RÕHUTADES, kui tähtis on hästitoimiv riigihankesüsteem, mis hõlmab piisavaid riskijuhtimisstrateegiaid avalike teenuste säilitamiseks ja üldhuviteenuste osutamiseks, eelkõige kriisi- ja hädaolukordade ajal;

¹ Euroopa Ülemkogu järeldused, 1.–2. oktoober 2020, ST 13/20.

RÕHUTADES, et ELi riigihankedirektiivid² annavad avaliku sektori hankijatele õigusraamistiku, et tagada vastutus avaliku sektori kulutuste tegemisel;

TULETADES MEELDE, et COVID-19 pandeemia ajal on avaliku sektori hankijatel olnud raskusi vajalike kaupade ja teenuste kättesaadavuse tagamisel, et võidelda kriisiolukorraga; TULETADES MEELDE komisjoni teatist „Euroopa Komisjoni suunised riigihangete raamistiku kasutamise kohta COVID-19 kriisiga seotud hädaolukorras“³, milles osutatakse lahendustele kehtivates ELi õigusaktides, millega nähakse ette vahendid liikmesriikide avaliku sektori hankijatele, et tulla toime selliste hädaolukordadega nagu COVID-19;

RÕHUTADES vajadust võtta ennetavaid meetmeid seoses valmisolekuga ja hinnata riigihangete vahendite õigusraamistiku suutlikkust tulla toime kriisiolukordadega ning luua vajalikud tingimused taastumise kiirendamiseks;

VIIDATES riigihankeid käsitleva direktiivi 2014/24⁴ artiklile 92, mis võimaldab komisjonil vaadata läbi piirmäärade kohaldamisest tuleneva majandusliku mõju siseturule, eelkõige sellised tegurid nagu piiriülene lepingute sõlmimine ja tehingute maksumus;

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/24/EL riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta;

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/25/EL, milles käsitletakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate üksuste riigihankeid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2004/17/EÜ;

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/81/EÜ, millega kooskõlastatakse teatavate kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas ostjate poolt sõlmitavate ehitustööde ning asjade ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise kord ja muudetakse direktiive 2004/17/EÜ ja 2004/18/EÜ, ning

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/23/EL kontsessioonilepingute sõlmimise kohta.

³ ELT 2020/c 108 I/01.

⁴ Direktiiv 2014/24/EL.

TULETADES MEELDE Euroopa Liidu Nõukogu hiljutisi järeldusi ühtse turu kohta⁵, milles rõhutatakse avalike hangete olulist rolli rohe- ja digipöörde saavutamisel ning toonitatakse vajadust suurendada teadlikkust headest tavadest, eelkõige kasutades sihipäraseid kriteeriume ja digitaalseid avalike hangete vahendeid kõigis asjakohastes avalikes hankemenetlustes;

RÕHUTADES, et riigihangete tõhususel on oluline mõju õigeaegsetele, piisavatele ja tulevikukindlatele avaliku sektori investeeringutele, mis toetavad majanduse taastumist;

TOETADES arusaama, et riigihangete tõhusus on seega oluline edutegur majanduse taastumisel, majanduskasvu tagamisel ja õiglaste töökohtade loomisel, tugevdades seeläbi liidu majanduslikku ja sotsiaalset vastupanuvõimet ning kodanike tervise ja keskkonna kaitset;

VIIDATES komisjoni suunistele kolmandate riikide pakkujate osalemise ja kaupade pakkumise kohta ELi hanketurul⁶; VIIDATES direktiivi 2014/24/EL artiklile 25 ning direktiivi 2014/25/EL artiklitele 43 ja 85;

RÕHUTADES, et raamlepingud on oluline ja laialdaselt kasutatav hankevahend, mida kasutatakse selleks, et kaasata selle vahendi vajaliku paindlikkuse kaudu erinevaid avaliku sektori hankijaid ja võtta arvesse nende hankevajadusi;

⁵ ST 10698/20. „Süvendatud ühtne turg jõulise taastumise ning konkurentsivõimelise ja kestliku Euroopa nimel“.

⁶ Komisjoni teatis C (2019) 5494 final.

KUTSUB komisjoni ja liikmesriike ÜLES tegema tihedat koostööd Euroopa Parlamendiga, piirkondlike ja kohalike asutustega, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega ning Regioonide Komiteega, kui nad püüavad saavutada neid ühiseid eesmärke tõhusate juhtimisstruktuuride ja tugeva koordineerimise kaudu riiklikul tasandil, ning eelkõige:

Riigihangete tõhustamine majanduse taastamise kiirendamiseks ja tulevaste kriisidega toimetulekuks

1. LEIAB, et avaliku sektori investeeringuid tuleb kiirendada, et aidata kaasa ELi majanduse taastumisele, RÕHUTADES samas vajadust läbipaistvuse, võrdse kohtlemise, ausa konkurentsi ja usaldusväärsuse järele riigihangetes; KUTSUB liikmesriike TUNGIVALT ÜLES kasutama asjakohaste riiklike ja Euroopa raamistike võimalusi, et tagada kiired ja tõhusad hanked, ning KUTSUB liikmesriike ÜLES suurendama otsustajate teadlikkust avaliku sektori hankijate hästi toimivatest struktuuridest, investeerima täiendavalt avaliku sektori hankijate, näiteks kesksete hankijate eksperditeadmistesse ja professionaalsusesse ning tugevdama avaliku sektori hankijate suutlikkust, et käsitleda strateegilisi prioriteete, milleks on eelkõige töökohtade loomine, COVID-19 kriisist tuleneva sotsiaal-majandusliku kahju parandamine, VKEde toetamine ning keskkonnahoiu ja digivaldkonna prioriteedid;
2. RÕHUTAB, kui oluline on avaliku sektori hankijate vaheline koostöö liikmesriikides ja nende vahel selleks, et tagada tõhusad avaliku sektori investeeringud majanduse taastamise ajal ja tulla toime tulevaste kriisidega; KUTSUB seetõttu liikmesriike ÜLES suurendama oma jõupingutusi ning, kui see on asjakohane ja teostatav, looma ühisstrateegiaid ja -mehhanisme, pidades samas silmas VKEde spetsiifilisi vajadusi ja huve, KUTSUB komisjoni ÜLES abistama liikmesriike, pakkudes toetust ja suuniseid piiriüleste ja ühishangete puhul;
3. ON SEISUKOHAL, et riigihangete digitaliseerimine edendab oluliselt ELi majanduse digiüleminekut, vähendab halduskoormust, suurendab läbipaistvust ja vastutust ning parandab ettevõtjate ettevõtluskeskkonda; KUTSUB liikmesriike ÜLES kiirendama riigihangete valdkonnas digiüleminekut, muu hulgas avaliku sektori sisese koostöö kaudu; KUTSUB liikmesriike ÜLES tegema koostööd digitaalsete lahenduste hankimisel, et hõlbustada andmetöötlust, tagades samal ajal koostalitlusvõime;

4. KUTSUB liikmesriike ja komisjoni TUNGIVALT ÜLES jälgima avaliku sektori investeeringute rakendamist ning mõõtma edusamme innovatiivsete ja kestlike eesmärkide saavutamisel kooskõlas asjakohaste valdkondlike strateegiate ja õigusaktidega; KUTSUB liikmesriike ÜLES kaaluma uue põlvkonna tüüpvormide (e-vormid) ambitsioonikat rakendamist, sealhulgas, kui see on asjakohane ja teostatav, kohustuslike väljadena, nagu rohelised, sotsiaalselt vastutustundlikud ja uuenduslikud riigihanked;
5. RÕHUTAB kiirete ja tulemuslike õiguskaitsevahendite süsteemide suurt tähtsust avalike projektide õigeaegseks ja edukaks elluviimiseks ning KUTSUB liikmesriike TUNGIVALT ÜLES jälgima oma õiguskaitsevahendite süsteemide tõhusust; TERVITAB liikmesriikidevahelist tõhustatud koostööd esimese astme läbivaatamisasutuste võrgustiku kaudu;
6. KUTSUB komisjoni ja liikmesriike ÜLES tegema kindlaks parimad tavad ning töötama välja ühised soovitusel ja suunised riigihankemenetluste õigeaegseks läbiviimiseks;
7. KUTSUB komisjoni ÜLES vaatama läbi riigihankedirektiivides⁷ sätestatud künniste kohaldamisest tuleneva majandusliku mõju ühtsele turule, arvestades vajadust suurendada pärast COVID-19 investeeringuid kogu Euroopas, pidades samuti silmas VKEde juurdepääsu riigihanketurgudele ning VKEde rolli Euroopa Liidu majanduse taastamisel, andma selle kohta aru Euroopa Parlamendile ja nõukogule ning kaaluma ettepanekut suurendada seal, kui see on võimalik ja asjakohane, järgmises läbirääkimistevoorus kohaldatavaid piirmäärasid, nagu on sätestatud direktiivi 2014/24/EL artiklis 92;
8. KUTSUB komisjoni ja liikmesriike ÜLES tegema kindlaks täiendavad meetmed, et vähendada halduskoormust ja nõuete täitmisega seotud kulusid ning samuti vähendada avaliku sektori hankijate menetluslikke piiranguid, eesmärgiga lihtsustada ja tõhustada avaliku sektori investeeringuid, tagades samal ajal maksimaalselt tõhusa konkurentsi ettevõtjate vahel ja parandades ühtse turu toimimist, eelkõige:
 - uurima riigihangete raamistikku, sealhulgas riigihankedirektiivide tõhusust ja tulemuslikkust kooskõlas WTO riigihankelepanguga;

⁷ Vt joonealune märkus 2.

- uurima võimalusi kasutada direktiivi 2014/24 III jaotises sätestatud nn lihtsustatud korda ning kaaluma selle laiendatud kohaldamist teistele teenustele kooskõlas WTO riigihankelepingu sätetega;
- niivõrd, kui see on asjakohane ja teostatav, selgitama ja vajaduse korral suurendama raamlepingute kasutamise paindlikkust seoses asjaomaste ehitustööde, teenuste ja asjade koguse kindlaksmääramisega ning kavandatava raamlepingu kestusega, pidades silmas ka VKEde juurdepääsu riigihanketurgudele;
- komisjoni vaatama läbi riigihanke-eeskirjade kohaldamise majanduslik mõju siseturule sektorites, kus võib puududa piiriülene huvi (nt noorte ja eakate hooldus), ning andma aru läbivaatamise tulemustest ja muu hulgas vajaduse korral õigusraamistiku võimalikust kohandamisest;
- uurima avaliku sektori hankijate (direktiiv 2014/24) ja võrgustiku sektori hankijate (direktiiv 2014/25) suhtes kohaldatava korra ühtlustamise võimalust ja sobivust;
- kaaluma, kuidas lahendada varustuskindluse (usaldusväarsuse) tagamisega seotud mureküsimused;

9. KUTSUB komisjoni ÜLES toetama ja hõlbustama investeerimisalaseid jõupingutusi hankeprotsessis, et käsitleda pandeemia olukorrast tulenevaid pakilisi probleeme, sealhulgas digivõimekust, ning tegema tihedas koostöös liikmesriikidega kindlaks meetmed, mida on vaja, et tulla tõhusalt toime tulevaste häda- ja kriisiolukordadega riigihangete puhul, võttes seejuures eelkõige arvesse järgmist:

- direktiivi 2014/24 kohaldamisala selgitamine, eelkõige mis puudutab väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetluse kasutamist; selgitus peaks sisaldama suuniseid, milles täpsustatakse äärmiselt kiireloomulise olukorra põhjuseid, ja esitatakse loetelu näidetega võimalike väga tundlike sektorite kohta;
- selle hindamine, kas on vaja teha hankedirektiivide kohaldamisel täiendavaid erandeid konkreetsete strateegiliste kaupade ja teenuste hankimisel hädaolukordades ja kriisiolukordades, mis tulenevad pandeemiast, terrorirünnakutest, kaitseolukorrast, tõsistest ja praegustest ohtudest avalikule julgeolekule või loodusõnnetustest;

ELis riigihangete kaudu

10. Tervitab komisjoni poolt kestliku Euroopa investeerimiskavas esitatud ettepanekuid kehtestada keskkonnahoidlike riigihangete kriteeriumid või eesmärgid valdkondlikes algetustes, ELi rahastamises või tootespetsiifilistes õigusaktides ning luua kestliku hanke seire vahend; Kutsu komisjoni ÜLES töötama välja suunised ja toetusvahendid projektide rakendamise ühtlustamiseks kestlike avaliku sektori taristute projektide puhul, et niiviisi suurendada investeeringute üldist kestlikkust ja atraktiivsust;
11. Rõhutab avaliku sektori rolli eeskujul andmisel kestliku arengu tegevuskava 2030 eesmärkide saavutamisel, Euroopa rohelist kokkulepet ja 2050. aastaks kliimaneutraalsuse saavutamise eesmärki, ringmajanduse tegevuskava, ELi bioloogilise mitmekesisuse strateegiat aastani 2030 ning ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtteid; sellega seoses toetab niivõrd, kui võimalik, see on asjakohane ja teostatav, ambitsioonikaid keskkonnakaalutlusi, näiteks kriteeriume või eesmärgi, pidades samuti silmas nende praktilist mõju hankemenetlustele, ja Rõhutab vajadust ringmajanduse tegevuskavas kavatsatud aruandluse ja seire järel; Kutsu komisjoni ÜLES nägema ette inimõiguste kaitsemeetmed ja inimõiguste alase hoolsuskohustuse standardid, edendades seeläbi poliitikasidusust jätkusuutliku majanduskasvu rahastamise tegevuskavaga, eelkõige määrusega (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik,⁸ ja komisjoni äriühingute kestliku üldjuhtimise raamistikuga⁹;

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2020. aasta määrus (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088.

⁹ Euroopa Komisjon: uus konsulteerimine äriühingute kestliku üldjuhtimise osas, september 2020.

12. TERVITAB komisjoni algatust ringmajanduse tegevuskava kohta, et toetada suutlikkuse suurendamist suuniste andmise, koolituste ja heade tavade levitamise kaudu, et rõhutada avaliku sektori asutuste olulist rolli 2050. aastaks kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamise toetamisel. Selle tegevuse eesmärk peaks olema võimaldada avaliku sektori hankijatel võtta oma ostuprotsessis arvesse kliimasõbralikke ja ressursitõhusaid tooteid ja teenuseid ning võtta võimalikult suures ulatuses arvesse (välist) olelusringi ja majanduslikke kulusid; ning KUTSUB komisjoni ÜLES töötama välja olelusringi kulude arvutamise töömeetodid ja neid levitama, eelkõige seoses kuludega, mis saab omistada keskkonnaga seotud välismõjudele;
13. LEIAB, et avaliku sektori hankijad peaksid kasutama oma ostujõudu strateegiliselt, et saada rahaliselt parim pakkumine, ning toetama üleminekut keskkonnahoidlikumale, innovaatilisemale ja ringmajandusele, eelkõige investeerides kestlikku taristusse, korduskasutatavatesse, ringlussevõetavatesse, parandatavatesse ja ressursitõhusatesse toodetesse ning üldkasutatavate hoonete renoveerimisse, et parandada nende jätkusuutlikkust ja optimeerida olelusringi kulusid; RÕHUTAB, et avaliku sektori hankeid saab ja tuleks kasutada selleks, et toetada sotsiaalseid kaalutlusi ja inimõiguste kaitsmist ülemaailmses tarneahelates, sotsiaalset kaasatust ja õiglast tööhõivet, et võidelda kriisi sotsiaal-majanduslike tagajärgedega, ning KUTSUB komisjoni ÜLES esitama suunised, sealhulgas tooma näiteid selle kohta, kuidas selliseid eesmärgi hankemenetluses ellu viia;
14. RÕHUTAB, et läbipaistvus, aruandekohustus ja aus konkurents on üliolulised, et tagada ELi ja riiklike vahendite edukas ja tõhus kasutamine üleminekul rohelisele majandusele ja taastepingutustes;
15. LEIAB, et väga oluline on teada, kuidas korraldada kestlikke ja innovaatilisi hankeid, et kasutada ära avaliku sektori ostujõu eeliseid, ning KUTSUB seetõttu liikmesriike ja teisi Euroopa Liidu institutsioone ÜLES kasutama maksimaalselt ära riigihangete ümberkujundavat mõju, töötades praeguste väljakutsetega toimetulemiseks välja olulised oskused ja tagades vastava suutlikkuse, ning palub komisjonil toetada liikmesriike parimate tavade nõustamiskeskuste Euroopa võrgustiku loomisel kestlike ja innovatiivsete hangete arendamiseks; KUTSUB liikmesriike ÜLES edendama avaliku sektori hankijatele suunatud haridus-, koolitus- ja teabekampaaniaid;

Riigihangete panus vastupanuvõimelisemasse ELi majandusse

16. LEIAB, et innovatsioonil on Euroopa majanduse vastupanuvõimes keskne roll, ning RÕHUTAB, et avaliku sektori hankijad peaksid stimuleerima nõudlust innovatsiooni järele; KUTSUB liikmesriike ÜLES soodustama ja edendama uuenduslikke hankemenetlusi;
17. MÄRGIB, et avaliku sektori hankijate vaheline koostöö saab kujundada turge, stimuleerida innovatsiooni ja suurendada avaliku sektori investeeringute tõhusust; KUTSUB liikmesriike ja komisjoni ÜLES soodustama avaliku sektori hankijate ning tööstuse ja innovatsiooni ökosüsteemide vahelist suhtlust, et hõlbustada vastavust nõudlusega, sealhulgas selliste platvormide loomise kaudu, mis võimaldavad ostjate ja tarnijate vahelist suhtlust, et tagada paremad hankestrateegiad;
18. TUNNISTAB vajadust suurendada Euroopa majanduse vastupanuvõimet ning RÕHUTAB, et liikmesriikidel ja nende avaliku sektori hankijatel on selles eluline roll, eriti kuna nad on mitmes majandussektoris olulised investorid ja võivad seega olla ohustatud ebaausast välisest konkurentsist;
19. KUTSUB komisjoni ja liikmesriike ÜLES tegema koostööd suuniste ja kriteeriumide väljatöötamisel, kasutades selleks ühist metoodikat, et toetada avalikku sektorit hanketegevuses läbipaistvate, usaldusväärsete, paindlike ja mitmekesiste tarneahelate kaudu, eesmärgiga tugevdada Euroopa majandust, ning vähendada strateegilist sõltuvust kolmandatest riikidest, eelkõige teatavates Euroopa majandussektorites, mis on äärmiselt olulised avalike teenuste ja tervishoiuteenuste toimimiseks, näiteks ravimite ja meditsiiniseadmete pakkumisel; selle küsimuse käsitlemiseks proportsionaalse ja suunatud lähenemisviisi kindlaksmääramisel võetakse põhjalikult arvesse mõju konkurentsile, hindadele ja hankemenetlustele;

20. RÕHUTAB, et EL peab edendama ambitsioonikat ja tasakaalustatud vabakaubanduse tegevuskava, kaitstes samal ajal oma huve ebaausate ja kuritarvituslike tavade valguses ning tagades vastastikkuse; TERVITAB rahvusvaheliste hangete instrumendiga¹⁰ tehtavat tööd, mida kiirendatakse, et edendada paremat juurdepääsu riigihangetele kolmandates riikides¹¹, ning täiendavate instrumentide väljatöötamist, et käsitleda välisriigi subsidiumide moonutavat mõju ühtsel turul; KUTSUB komisjoni ÜLES kaaluma, kuidas võidelda moonutava mõjuga, mis tuleneb selliste pakujate osalemisest, kes tegutsevad maksualast koostööd mittetegevate jurisdiktsioonide ELi loetellu kantud jurisdiktsioonides, mis tekitab hankemenetlustes põhjendamatuid konkurentsieeliseid;
21. KUTSUB komisjoni ÜLES, tuginedes ELi rahvusvaheliste kohustustele ja ELi riigihankedirektiividele, täiendavalt selgitama ja ajakohastama liikmesriikide ja avaliku sektori hankijate manööverdamisruumi, et teha nende lepingute kohaldamisala põhjal järeldusi kolmandatest riikidest pärit pakujate ja toodete osalemise kohta;
22. KUTSUB liikmesriike ÜLES töötama välja terviklikud hankepoliitikad ja -strateegiad, mis peaksid eelkõige olema suunatud sektoritele, kus avalikul nõudlusel on märkimisväärne mõju, nagu ravimid, meditsiiniseadmed või infotehnoloogia, võttes samuti arvesse vastupanuvõime, riskijuhtimise ja varustuskindlusega seotud kaalutlusi.

¹⁰ ST 5752/16- COM (2016) 34 final ja 2012/0060 (COD).

¹¹ Euroopa Ülemkogu järeldused, 1.–2. oktoober 2020, ST 13/20.